

Tarixin bütün dövrlərində zamanın nəbzini ustalıqla tutaraq, böyük uzaqgörənliklə xalqını mövcud və potensial təhlükələrdən qorumağı bacaran liderlər olub. Ulu Öndər Heydər Əliyev isə bəşər tarixinin nadir şəxslərindəndir ki, tam fərqli, həm də olduqca ziddiyətli geosiyasi və siyasi reallıqlar fonunda xalqın və dövlətin xilas missiyasını üzərinə götürdü və uğurla öhtəsindən gəldi. Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və dövlətinin xilas uğrunda fəaliyyətinin miqyasını aydın təsəvvür etmək üçün hər şeydən öncə Cənubi Qafqaz regionun strateji və mürəkkəb xüsusiyyətindən çıxış etmək lazımdır.

Sirr deyil ki, Cənubi Qafqaz regionu tək-cə zəngin karbohidrogen ehtiyatlarına görə deyil, həm də unikal geosiyasi əhəmiyyətinə görə dünyanın aparıcı dövlətlərinin diqqətləri mərkəzində olub. Təbii ki, Qərb daha çox regionu alternativ enerji mənbəsi kimi seçiyələndirir. Bununla yanaşı, regionun coğrafi yerləşməsinin verdiyi geosiyasi üstünlüklər də hər zaman Avropanın və ABŞ-ın regionda maksimum fəallıq nümayiş etdirməsini şərtləndirib. Yaxın və Orta Şərqi yaxınlığı Cənubi Qafqaz regionunun geosiyasi əhəmiyyətini müəyyən edən əsas amillərdəndir. Ona görə də dünya dövlətlərinin kəskin toqquşan maraqlarının olduğu bir regionda ölkəni mövcud problemlərin mənəgisindən qurtarmaq və inkişaf yoluna qoymaq misilsiz iradə, müdriklik və bacarıq tələb edirdi. Bütün bu və digər keyfiyyətlərin hamısı yalnız Heydər Əliyevdə cəmləşmişdir. Ayrıca olaraq da, hüdudsuz vətən sevgisi onun doğma Azərbaycan naminə atdığı addımlarının uğurlarını daha böyük edirdi. Sovet İttifaqının süqutundan sonra Azərbaycan ciddi problemlərlə müstəqillik əldə etdi. Ermənistanın əsassız ərazi iddiaları və soydaşlarımıza qarşı qanlı cinayətləri, kütləvi deportasiyaları yenidən müstəqil olmuş ölkənin ciddi sınaqlar qarşısında qoydu. Bundan başqa, SSRİ-nin süqutundan sonra dağılmış iqtisadiyyatla öz müstəqilliyinə qədəm qoymuş Azərbaycan həm də daxili xaosun və siyasi gərginliyin içərisində idi.

Elşad Mirbəşir oğlu.
Milli Məclisin deputatı,
YAP İdarə heyətinin üzvü,
Siyasi elmlər doktoru, professor.

Hakimiyyət uğrunda qeyri-sivil mübarizə fonunda təbii ki, nə iqtisadiyyat yada düşürdü, nə torpaqlarının etibarlı müdafiə olunması üçün imkanlar haqqında düşünülürdü. Bütün bu acı reallıqlar ölkənin mövcudluğunu sual qarşısında qoyurdu. Belə olan halda Azərbaycan xalqı növbəti dəfə nə dərəcədə müdrik olduğunu nümayiş etdirdi. Xalq Heydər Əliyevə müraciət edərək, onu xalqı və dövləti mövcud bələklərdən qurtarmağa səslədi. Azərbaycan xalqının təkidlə istəyi ilə ikinci dəfə ali siyasi hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev qısa zaman kəsiyində olduqca təsirli addımlar atdı. Öncə ölkədə daxili siyasi sabitliyin təmin olunması üçün çalışdı və real nəticələr əldə etdi. Qanunsuz silahlı qüvvələr zərərsizləşdirildi, qanunun aliliyi təmin olundu və ölkənin konstitusion quruluşununun əsasları möhkəmləndirildi. Mehriban Heydər Əliyevin müdrikliyi, dövlət idarəçiliyi sahəsində zəngin təcrübəsi sahəsində qısa zaman kəsiyində ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında tam sabitlik bərqərar oldu. Ulu Öndərin sonrakı addımı milli iqtisadi sistemin qurulması ilə bağlı

Heydər Əliyev

İrsi-Azərbaycanın zəfər formulu

oldu. İqtisadi tərəqqiyə nail olmadan digər istiqamətlərdə, xüsusilə də, Milli Ordu quruculuğu sahəsində addımların atılması qeyri-mümkün olardı. BU reallıqdan çıxış edən Heydər Əliyev ölkənin bazar iqtisadiyyatına keçidinin ilkin elementlərinin yaradılması haqqında düşündü. Bu, təbii ki, beynəlxalq iqtisadi əməkdaşlıq sistemində iştirak etmək üçün əsas şərt idi. Bazar iqtisadiyyatına uğurlu keçidin əsasında həm də iqtisadiyyatın liberallaşdırılmasının dayandığını yaxşı başa düşən Ulu Öndər Heydər Əliyev onun təmin olunması üçün də təsirli addımlar atdı. Azərbaycan iqtisadiyyatına hakim kəsilmiş hiperinflasiyanın qarşısının alınması, maliyyə sabitliyinin təmin olunması milli iqtisadi sistemin qurulmasının və inkişafın şərtləndirilməsinin başlıca tələblərindən idi. Sözügedən istiqamətdə atılan addımlar öz təsirini göstərirdi. Bazarda qiymətlərin tələb və təklifə uyğun formalaşması ümumi iqtisadi inkişafın əsas drayverlərindən birinə çevrildi ki, bu da Ulu Öndər tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi siyasətini düzgünlüyünü bir daha sübut etdi. Təbii ki, ölkə iqtisadiyyatının inkişafı üçün ən başlıca amillərdən biri də sərmayə ilə bağlı idi. 1994-cü il sentyabr ayının 20-də Heydər Əliyevin qətiyyəti, iradəsi sayəsində "Əsrin müqaviləsi" imzalandı. Əsrin müqaviləsinin imzalanması Azərbaycanın iqtisadi inkişafı üçün əsl mənasında bir "nəfəslik" rolunu oynadı. Bu və digər addımlar ölkəni iqtisadi tənəzzüldən qurtardı. Artıq 1996-cı ildən başlayaraq, ölkədə iqtisadi artım müşahidə olundu və bu, dönməz xarakter aldı. Azərbaycanın iqtisadi inkişafı keçmiş sovet ölkələri sıralarında öncül yerə qalxdı. Təmin olunmuş siyasi sabitlik, milli iqtisadi sisteminin qurulması Milli Ordu quruculuğu sahəsində təsirli addımların atılması üçün real zəmin

yarandı. Həmin dövrdə Ulu Öndər Heydər Əliyev çox yaxşı başa düşürdü ki, ciddi himayədarlara malik olan Ermənistanın təcavüzlərinin qarşısının alınması və ordunun gücləndirilməsi üçün zaman tələb olunur. Nəzərə almaq lazımdır ki, atəşkəs rejimi əksər hallarda dövlətin hərbi gücünün reanimasiyasını şərtləndirməklə yanaşı, onu həm də daha ağır məğlubiyyətdən xilas etmiş olur. Buna görə də 1994-cü il mayın 12-də atəşkəs haqqında müqavilənin imzalanması olduqca dəqiq hesablanmış taktiki addım kimi qiymətləndirilməlidir. Bunu 44 günlük Vətən müharibəsinin nəticəsi tam dəqiqliklə sübut etdi. Atəşkəs haqqında müqavilə imzalandıqdan sonra ordu quruculuğu sahəsində bütün zəruri addımların atılması üçün real imkan yarandı. Müasir standartlara uyğun ordu quruculuğunun həyata keçirilməsi üçün Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması, ən əsası isə, əsgərlərin döyüş ruhunun yüksəldilməsi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirildi. Böyük dinamikliklə, qoşun növlərinin formalaşdırılması, hərbi hissələrin qurulması uğurla başa çatdırıldı. Ölkənin etibarlı müdafiə sisteminin qurulması istiqamətində atılan addımlar diqqət cəlb edirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ən müxtəlif istiqamətlərdə həyata keçirdiyi fəaliyyətlərin səmərəliliyini şərtləndirən başlıca amillərdən biri də ondan ibarət idi ki, o, həmişə bu fəaliyyətlərin qanunvericilik bazasının yaradılması və təkmilləşdirilməsi məsələsinə xüsusi diqqət yetirirdi. Bu, ordu quruculuğu prosesində də aydın müşahidə olundu. Belə ki, Heydər Əliyevin birbaşa nəzarəti və diqqəti sayəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin ən müasir tələblərə cavab verən mükəmməl qanunvericilik bazası yaradıldı. Vahid komandanlığa tabe olan nizami

ordunun formalaşdırılması milli təhlükəsizliyin etibarlı təmin olunması üçün bütün zəruri elementləri təmin etmiş oldu. Bundan başqa, ölkənin xarici siyasətinin artıq keçərliliyi də güclü ordu amili ilə birbaşa bağlı idi. Hərqiçdən də beynəlxalq münasibətlər tarixinə nəzər salsaq, görürük ki, dövlətin hərbi gücü nə dərəcədə böyükdürsə, onun diplomatiyası da bir o qədər güclü olur. Beynəlxalq münasibətlər sahəsinin tanınmış tədqiqatçılarından olmuş K. Rayt da əsaslandırır ki, güclü ordu ölkənin diplomatik gücünün başlıca şərtidir. Beləliklə, Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən ölkədə daxili siyasi sabitliyin, iqtisadi inkişafın və ordu quruculuğunun təmin olunması ilə həm də diplomatik gücümüz təmin olunmuş oldu. Həmin dövrdə isə Azərbaycan üçün diplomatik güc xüsusilə strateji resurs idi. Belə ki, Ermənistanın ölkəmizə qarşı əsassız ərazi iddiaları və həyata keçirdiyi işğalçılıq siyasəti ciddi beynəlxalq dəstək və təsəvvüklə müsaət olunurdu. Münaqişə vəziyyəti ilə bağlı həqiqətlərin dünyaya çatdırılması, beynəlxalq subyektlərin ədalətli və obyektiv mövqə sərgiləmələrinə nail olmaq real diplomatik güc, pragmatik xarici siyasət tələb edirdi. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında şanlı Azərbaycan Ordusu torpaqlarımızı işğaldan azad edərək aradan qaldırdı. Lakin 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi qələbəmizin kifayət qədər ciddi siyasi elementləri də mövcud idi və bu elementlərinin formalaşdırılmasının əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Belə ki, Heydər Əliyev şəxsən yorulmadan münaqişə həqiqətlərini dünya liderlərinin, beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırırdı. Məsələn, 1996-cı il 2-3 dekabr tarixində Lissabonda ATƏT-ə üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarından Zirvə toplantısı keçirilmişdir. Toplantıdan öncə Heydər Əliyev iştirak edəcək bütün dövlət və hökumət başçılarına məktublar göndərərək onları ədalətli mövqə sərgiləməyə çağırırmışdır. Lissabon sammitində münaqişə vəziyyəti ilə bağlı həqiqətləri bir daha səsləndirən Heydər Əliyev Azərbaycan ərazisində ikinci erməni dövlətinin yaradılmasına yol verilməyəcəyini bildirmişdir. Heydər Əliyev bütün çıxışlarında, görüşlərində həqiqətləri əsaslandırmış, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin olunmasının vacibliyini səsləndirmişdir. Ümumilikdə Heydər Əliyev 1993-2001-ci illər arasında 68 ölkənin dövlət və hökumət başçıları ilə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin müzakirə olunduğu 485 görüş keçirmişdir. Bu görüşlər zamanı Ermənistanın Azərbaycana qarşı əsassız ərazi iddiaları və həyata keçirdiyi işğalçılıq siyasəti haqqında məlumat vermişdir. Həqiqətən də, bu, böyük iradə və enerji tələb edirdi. Ayrıca vurğulamaq lazımdır ki, belə məlumatlandırma münaqişə vəziyyətində Azərbaycanın haqlı mövqələrə malik olması haqqında təsəvvürlər formalaşdırırdı və möhkəmləndirirdi. Bu baxımdan, qeyd edirik ki, 44 günlük Vətən müharibəsində hərbi qələbəmizin siyasi elementlərinin formalaşdırılması prosesinin əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi unikal inkişaf strategiyası Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən dövrün tələblərinə uyğun zənginləşdirilərək davam etdirildi və xalqımızı tarixi qələbəyə qovuşdurdu. Ulu Öndər Heydər Əliyevin irsinin yaşadılması, davam etdirilməsi bütün istiqamətlərdə ölkəmizi uğura və qələbəyə aparır. Zaman sübut edir ki, Heydər Əliyev irsi Azərbaycanın zəfər formulu.